

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/98/97-101>

Humay Ələkbərova
Bakı Dövlət Universiteti
magistrant
humay.alakbarova@mail.ru

POST PANDEMİYA DÖVRÜNDƏ BEYNƏLXALQ İQTİSADI MÜNASİBƏTLƏRİN TƏNZİMLƏNMƏSİNİN MÖVCUD VƏZİYYƏTİ

Xülasə

Müasir beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin inkişafı şəraitində ölkələrin beynəlxalq təşkilatlarda iştirakı yeni koronavirus infeksiyası pandemiyasına qarşı mübarizədə iqtisadi inteqrasiyanı gücləndirməyə imkan verir. 2019-cu ilin dekabr ayında Çinin Uhan şəhərində ortaya çıxan və qısa müddətdə qlobal pandemiya çevrilən Covid-19 beynəlxalq münasibətlər sahəsində köklü dəyişikliklərə və transformasiyalara səbəb olub. Beynəlxalq sistemin bütün iştirakçıları, xüsusilə dövlətlər, Covid-19 böhranına qarşı iqtisadi, siyasi və sosial dəyişikliklərin necə nəticə verəcəyi ilə bağlı cavablar axtarmağa başlayıblar. İlk növbədə pandemiyanın səbəbi və necə yarandığı ilə bağlı suallar bütün dünyanı iqlim böhranı və ekologiya kimi qlobal problemlər üzərində yenidən düşünməyə vadar edib. Növbəti prosesdə Covid-19 böhranı, inkişaf səviyyəsindən asılı olmayaraq dövlətlərin böhrandan çıxma imkanlarının zəifliyini də ortaya qoydu. Ölkələr beynəlxalq təşkilatlarda əməkdaşlıq çərçivəsində hüquqi tənzimləmə sahəsində səylərini əlaqələndirirlər. Covid – 19 pandemiyası zamanı iqtisadi əməkdaşlıq və iqtisadi inteqrasiya sahəsində ekspertlər beynəlxalq görüşlər və konfranslar keçirirdilər. Bu tədbirlər çərçivəsində beynəlxalq iqtisadiyyatın vəziyyəti, habelə hüquqi tənzimləmə sahəsində planların müzakirəsi, yeni beynəlxalq hüquqi aktların nəşri nəzərdə tutulur.

Açar sözlər: beynəlxalq iqtisadi münasibətlər, Covid-19, iqtisadi əməkdaşlıq, qlobal iqtisadiyyat, dünya ölkələri

Humay Alakbarova
Baku State University
master student
humay.alakbarova@mail.ru

The current state of regulation of international economic relations in the post-pandemic era

Abstract

In conditions of modern international economic relations, the participation of countries in international organizations allows to strengthen economic integration in the fight against the new coronavirus infection pandemic. Covid-19, which emerged in Wuhan, China in December 2019 and turned into a global pandemic in a short time, caused radical changes and transformations in the field of international relations. All participants of the international system, especially states, began to seek answers about how economic, political and social changes will result in the Covid-19 crisis. First of all, the questions of why and how the pandemic happened led the whole world to rethink global issues such as the climate crisis and ecology. In the next period, the Covid-19 crisis also revealed the weakness of the states' ability to get out of the crisis, regardless of the level of development. Countries coordinate their efforts in the field of legal regulation within the framework of cooperation with international organizations. During the Covid-19 epidemic, experts in the field of economic cooperation and economic integration organized international meetings and conferences. Within the framework of these events, the state of the international economy is foreseen, including the discussion of plans in the field of legal regulation and the publication of new international legal acts.

Keywords: *international economic relations, Covid-19, economic cooperation, global economy, world countries*

Giriş

Pandemiya qlobal iqtisadiyyatın inkişafına mənfi təsir göstərdi. Bütün dünya ölkələri koronavirus pandemiyasının nəticələrini aradan qaldırmaq üçün əlavə vəsait xərcləmək məcburiyyətində qalıb. “2020-ci il böhranının ən mühüm xüsusiyyəti həm tələb, həm də təklifin iqtisadiyyata vurduğu zərbədir. Özünü təcrid rejimi məcmu təklifin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb oldu, çünki malların və xidmətlərin əsas hissəsi uzaqdan istehsal edilə bilməz. Məcmu tələbin azalması iqtisadiyyata təkcə investisiya və xarici ticarət baxımından deyil, həm də ev təsərrüfatlarının xərclərinə daha da mənfi təsir göstərmişdir” (Gromyko, 2020).

2019-cu ilin sonunda heç kim 2020-ci ilin əvvəlində bütün iqtisadiyyata radikal təsir göstərən bir koronavirus infeksiyasının baş verəcəyini təsəvvür belə edə bilməzdi. Pandemiyanın yayılması ilə bütün dünya potensial ciddi nəticələri olan son dərəcə nadir, gözlənilməz bir hadisə ilə üzləşir. Bununla belə, 2020-ci ildə bütün dünya Covid-19 pandemiyası ilə üzləşdi və bu, bizi uzunmüddətli iqtisadi proqnozları yenidən düşünməyə məcbur etdi. Müasir iqtisadiyyat köklü dəyişikliklər vəziyyətindədir. Sürətli inkişafın əsas amilləri innovativ texnologiyaların təkmilləşdirilməsi, qloballaşma və inteqrasiya proseslərinin genişlənməsi, həmçinin informasiya axınlarının qeyri-məhdud yayılması və s. qlobal əmək bölgüsündə böyüyür. Bu ölkələr iqtisadi fəallığın yüksək artım templəri və müvafiq olaraq enerji resurslarına yüksək tələbat nümayiş etdirərək dünya ümumdaxili məhsul istehsalında lider mövqelərə çıxırlar (Gromyko, 2020).

Ənənəvi mənada bazar iqtisadiyyatında təkrarlanan iqtisadi enişlərlə xarakterizə olunan dövrlər mövcuddur. İqtisadi dövrlər nəzəriyyələrinin əsasları S. de Sismondi, K.Marks, K.Juqlar kimi müəlliflərin əsərlərində qoyulmuşdur. Sonradan onların müddəaları W.S.Jevons, D.Kitchen, N.D. Kondratiyev, J.Schumpeter və başqa alimlər olmuşdur. Xarici iqtisadi mühitdəki dəyişikliklərin təsiri ölkələrin hökuməti tərəfindən ardıcıl pul-kredit və fiskal siyasətin köməyi ilə hamarlanır (3).

Qeyd etmək lazımdır ki, hələ pandemiya əvvəl qlobal iqtisadiyyatın tədricən tənəzzülə girdiyi bəlli idi. ABŞ və Çin arasında ticarət siyasətində qeyri-müəyyənlik, Yaxın Şərqdə və İran ətrafında çətin geosiyasi vəziyyət, eləcə də digər spesifik gərginlik amilləri 2019-cu ildə qlobal iqtisadi fəallığa mənfi təsir göstərmişdir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə borcun artması da biznes fəallığına mənfi təsir göstərmişdir. Ümumi borc son illərdə 100%-dən çox artıb. Yüksək borc səviyyələri ölkələrin xarici şoklara qarşı həssaslığını artırır, hökumətlərin iqtisadi tənəzzülləri aradan qaldırmaq imkanlarını məhdudlaşdırır və uzunmüddətli perspektivdə ölkələrin inkişafını ləngidə bilən riskləri nəzərdə tutur (Dynkin, Telegina, 2020).

Koronavirus pandemiyasının dünya iqtisadiyyatına təsiri. Koronavirus pandemiyası dünya siyasətinin və iqtisadiyyatının inkişafına güclü təsir göstərmişdir. 2020-ci ildə müşahidə oluna biləcək bir çox tendensiya 2021-ci ildə öz təsirini göstərmişdir. Dünya siyasətində ayrı-ayrı dövlətlər arasında maraqların toqquşması baş verdi, Qərbdə dövlətləri tərəfindən sanksiya siyasətinin həyata keçirilməsi davam etdi. Dövlətlər siyasi bəyanatları gücləndirmək üçün nəzərdə tutulmuş hərbi faktordan fəal şəkildə istifadə etməyə başladılar.

Təkcə siyasi faktorlar deyil, həm də getdikcə kəskinləşən resurslar uğrunda mübarizə gedir. Qlobal iqtisadiyyatda mühüm dəyişikliklər baş verir. Koronavirusun təsirinin nəticələrinin minimuma endirilməsi ilə bağlı taktiki vəzifəni qismən həll edən əksər ölkələr uzunmüddətli problemlərlə üzləşib. Bunlar arasında (Kholopov, 2021):

- iqtisadi artım templərinin aşağı düşməsi;
- xarici borcun artması;
- inflyasiya.

Üstəlik, koronavirus pandemiyası dövlətlər arasında bərabərsizliyin artması ilə bağlı bir çox tendensiyaları kəskinləşdirdi. Qlobal iqtisadiyyatda artan rəqabət şəraitində koronavirus pandemiyası ən az inkişaf etmiş ölkələrin həssaslığını göstərmiş, eyni zamanda ayrı-ayrı ölkələrdə bərabərsizliyin artması tendensiyasının davam etdiyini nümayiş etdirmişdir (Dynkin, Telegina, Khalova, 2021: 5-16).

Problemlərdən, yəqin ki, ən mühümü dünya iqtisadiyyatının əsas inkişaf vektorunun dövlətlərarası əməkdaşlıqdan (çox vaxt yalnız elan edilmiş olsa da) onun neoliberal anlayışında rəqabətdən kənara çıxan üstüörtülü rəqabətə keçməsidir. Pandemiyanın yaratdığı qlobal böhranı nəzərə alaraq, dövlətlərin milli maraqları dayanıqlı iqtisadi, siyasi və sosial inkişafın qlobal məqsədlərindən ən yaxın tarixdə heç vaxt olmadığı qədər üstün olmuşdur. Beynəlxalq iqtisadi və siyasi əməkdaşlıq çox zərər çəkib və beynəlxalq dialoqun pisləşməsi hökumətlərarası səviyyədə tutmuş peşəkar və informasiya səviyyələrinə qədər bütün səviyyələrdə baş verir (Baysallar, 2007).

Böhran idarəçiliyində həyata keçirilən siyasətlərin uğursuzluğu hər bir ölkənin səhiyyə infrastrukturunun və sosial təminat təcrübələrinin zəifliyini üzə çıxarmaqla yanaşı, səhiyyə sistemlərinin də şübhə altına alınmasına səbəb olub. Digər tərəfdən, Covid-19-un yaratdığı təcrid həm milli, həm də qlobal səviyyədə iqtisadiyyatları dərinlən sarsıtdı (Kholopov, 2021).

Pandemiyanın orta və uzunmüddətli perspektivdə iqtisadiyyata təsiri bütün dövlətləri öz iqtisadi siyasətləri ilə bağlı təcili və daimi tədbirlər görməyə vadar edib. Sözügedən tədbirlərin potensialını və icrasını müəyyən edən əsas parametrlərin dövlətlərin sosial təminat siyasətləri, güclü səhiyyə sistemləri, ərzaq təminatı və tədarük zəncirlərinin davamlılığı olduğu anlaşılmışdır.

Dünya iqtisadiyyatının vəziyyətinə təsir edə biləcək əsas alətlərdən biri də enerji sektorudur. Dünyanın ən böyük ölkələrinin uzun onilliklər ərzində inkişafı birbaşa resurs bazasının mövcudluğu və enerji istehlakı ilə bağlı olmuşdur. 20-ci əsrin ortalarına qədər iqtisadi artım templəri ilə kömür istehlakının artımı, sonrakı dövrdə - neft, daha sonra - qaz, nüvə enerjisi və bərpa olunan enerji mənbələrinin istehlakı ilə sıx əlaqə var idi (Cevizci, Erginöz, 2008).

2020-ci ilin birinci yarısında neft bazarlarının qəfil və gözlənilməz çöküşü sənaye üçün prinsipial olaraq yeni hadisə deyil. Məlumdur ki, dünya neft bazarının balanssızlığı ilə bağlı böhranlar 1985, 1996, 1998, 2008, 2014-cü illərdə baş verib. Əksər hallarda dünya iqtisadiyyatı və neft sənayesi bazarın tarazlığa qayıtması və tələbatın davamlı artımını davam etdirməsi üçün uzun müddət tələb edirdi.

2020-ci ildə baş verənlər neft sənayesi tarixində ən böyük böhran ola bilər. Pandemiya və onun nəticələri nəticəsində tələbatın azalması, anbarlardakı neft ehtiyatlarının həddən artıq artması və artımı qlobal neft bazarında böyük disbalans yaratdı ki, bu da təbii olaraq qiymətlərin çökməsinə səbəb oldu (Dynkin, Telegina, Khalova, 2021).

2021-ci ildə də dünyanın aparıcı dövlətləri arasında münasibətlərin xarakteri dəyişməyib. Rusiya, ABŞ, AI və Çin arasında mürəkkəb münasibətlər davam edirdi. ABŞ-ın dünya siyasətində hökmranlığını saxlamaq istəyi müxtəlif problemlərin birgə həllinin tərəfdarı olan Rusiya və Çinin geosiyasi yaxınlaşmasına səbəb olub. Rusiya və Çin tərəfləri ABŞ-ın təzyiqlik siyasətinə qarşı çıxıblar. Dövlətlərarası münasibətlərdə vəziyyətin normallaşmasına böyük ümidlər 2021-ci ilin əvvəlində hakimiyyətə gələn C.Baydenə bağlanmışdı. Bununla belə, ABŞ-ın yeni prezidenti Amerika siyasətinin mahiyyətini dəyişmədi. ABŞ Çin və Rusiya ilə münasibətləri gərginləşdirməyə davam etdi. Amerika administrasiyası xarici siyasətdə Rusiya və Çindən güzəştə getməyə çalışırdı. Əslində ABŞ 2017-ci il Milli Təhlükəsizlik Strategiyasının “Çin və Rusiya Amerikanın təhlükəsizliyini və rifahını pozmağa çalışır” müddəalarına əməl etməklə yanaşı, həm də bu ölkələrin xarici siyasətinə təzyiqlik göstərməyə çalışıb (Kholopov, 2021).

Covid-19 ilə mübarizə. Covid-19 ilə mübarizədə hər bir siyasi strukturun qəbul etdiyi siyasətlər bir-birindən fərqlənir. Bu, siyasi və sosial mədəni fərqliliklərdən, eləcə də siyasi rejimlərin strukturundan irəli gələn bir vəziyyət kimi qəbul edilir. Bununla belə, eyni coğrafiyada yerləşən dövlətlərin pandemiya qarşı mübarizəsində təəccüblü oxşarlıqlar və bəzi ümumi münasibətlər ortaya çıxır. Bu oxşarlıqlar və fərqlər Covid-19-un dövlət, cəmiyyət və iqtisadiyyat dialektikasında yaradacağı yeni prosesin xəbərçisidir.

Covid-19 epidemiyası bütün ölkələr üçün sağlamlıq sistemlərini yenidən nəzərdən keçirmək üçün vacib bir xəbərdarlıqdır. Covid-19 epidemiyasında bir çox ştatın səhiyyə sistemləri qeyri-kafi idi və onların bir çoxu böhran idarəçiliyində uğursuz imtahan verdi. Başda ABŞ olmaqla, bir çox ölkələr pandemiyanı “müharibə” kimi təyin etsələr də, indiyə qədər iqtisadiyyatlarının böyük bir

hissəsini ayırdıqları silahların bu mübarizədə heç bir faydası olmadığını açıq şəkildə gördülər (Sechin, 2021: 33-44).

Covid-19 bütün dünyaya epidemiya təhlükəsinə və böhranla mübarizə imkanlarının zəifliyinə nə qədər hazır olmadığını göstərdi. Yaxın illərdə epidemiyaların yenidən ortaya çıxma ehtimalını nəzərə alsaq, bir çox dövlətlərin Covid-19-dan sonra səhiyyə xidmətləri ilə bağlı yeni tənzimləmələr etməli olacağı göz qabağındadır. Bu çərçivədə ictimai səhiyyə və profilaktik səhiyyə xidmətlərinin yenidən dövlətlərin prioritetləri olacağı proqnozlaşdırıla bilər. Bunun üçün dövlətlər əhalinin səhiyyə xidmətlərinə çıxışını asanlaşdırmaq üçün addımlar atmalı, profilaktik tədbirlər haqqında ictimaiyyəti məlumatlandırmalıdır, peyvənd proqramlarını yenidən təşkil etməli və hərtərəfli risk qiymətləndirmə xəritələri yaratmalıdır. Bütün bu tənzimləmələrin iqtisadiyyat-siyasət-cəmiyyət balansına söykənməsi çox vacibdir (Telegina, Khalova, 2020).

Unudulmamalıdır ki, epidemiyalar təkə sağlamlıq problemi deyil, həm də dövlətlər üçün iqtisadi və siyasi problemdir. Qlobal epidemiyalar beynəlxalq ticarətə və səyahətə təsir edərək müxtəlif ölkələrdə potensial dağıdıcı iqtisadi nəticələrə səbəb olub. Bildirilir ki, təkə SARS-ın bütün dünyaya vurduğu zərər 30-140 milyard ABŞ dollarına çatır (Spartak, Frantsuzov, 2019). Epidemiyaların yaratdığı maliyyə dağıntıları bütün hökumətlərə dərinlən təsir etdi və iqtisadi böhranlara səbəb oldu.

Bu böhranların bir müddət sonra milli və beynəlxalq təhlükəsizliyin əsas obyektinə çevrilməsi qaçılmazdır. 2017-ci ildən etibarən ABŞ və Çin arasında oxu dərinləşdirən bu parametrlərin ədəbiyyatda “Ticarət müharibələri” kimi qələmə verilməsi beynəlxalq təhlükəsizliyin iqtisadi və maliyyə ölçüsünün əsas nümunəsinə çevrilib. İki ölkə arasında dərinləşən rəqabətin Covid-19 ilə fərqli mərhələyə keçdiyi görünür. Əslində ABŞ-ın Covid-19 epidemiyasına səbəb olaraq Çin Xalq Respublikası rəhbərliyinə müraciət etməsi bu rəqabətin yeni mərhələsi kimi qiymətləndirilir. Beynəlxalq təhlükəsizliyin bu genişlənən xarakteri Covid-19-un siyasi iqtisadiyyat sütunlarını qurur (Sechin, 2021).

Beləliklə, Covid-19 ilə mübarizədə bazar iqtisadiyyatları ilə statistik təcrübələr arasında uğur və uğursuzluqların ortaya çıxdığı bu proses qlobal problemlərlə mübarizədə mövcud mexanizmlərin effektivliyini şübhə altına aldı və yeni mexanizmlərin axtarışını sürətləndirdi. Dünya ÜDM-nin 80%-ni təşkil edən və 20 inkişaf etmiş iqtisadiyyatı birləşdirən G20 platforması 27 mart 2020-ci il tarixində telekonfrans üsulu ilə keçirilən Liderlər Zirvə toplantısında Beynəlxalq Valyuta Fondu və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə birgə pandemiya qarşı fəaliyyət göstərəcəyini açıqlayıb. Bu sammitdə G20 tərəfindən tədarük zəncirini qorumaq və işçi qüvvəsi itkilərinin qarşısını almaq üçün qlobal bazarlara 5 trilyon dollarlıq likvidlik dəstəyi veriləcəyi açıqlandı. Böhranın milli hökumətlərin tutumu və fəaliyyəti ilə aradan qaldırılacağı görüldü (Kostin, 2019).

Hökumətlərin sözügedən potensialına və fəaliyyətinə təsir edən əsas parametrlərin sosial-iqtisadi standartlar, güclü sağlamlıq sistemləri, qida təchizatı və təchizat zəncirlərinin keyfiyyəti olduğu anlaşıldı (Zagashvili, 2021).

Beləliklə, Covid-19-un dövlət, cəmiyyət və iqtisadiyyat münasibətlərinin mövcud strukturu ilə bağlı problemlə sahələri ön plana çıxardığı və bu mexanizmlər arasında əməkdaşlıq proseslərinin, xüsusilə böhranın idarə edilməsinin inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında fərqli olduğu müşahidə edilib (14).

Nəticə

Beynəlxalq Münasibətlər kontekstində Covid-19 epidemiyası “təhlükəsizlik” anlayışının yenidən nəzərdən keçirilməsini zəruri edir. İndiyədək siyasi və hərbi səviyyədə müzakirə olunan “təhlükəsizlik” məsələsinə indi “bio-təhlükəsizlik” müzakirələri də əlavə edilib. Bu kontekstdə ekosistemin məhv edilməsi ilə qlobal iqlim böhranı və epidemiya xəstəlikləri arasındakı əlaqəni düşünmək, bioloji silahların yaratdığı qlobal təhlükəni müxtəlif perspektivlərdən müzakirə etmək və həm milli, həm də qlobal səviyyədə radikal həll yollarını axtarmaq həyati əhəmiyyət kəsb edir.

Covid-19-un siyasi iqtisadiyyatının qısa təhlilini ehtiva edən bu araşdırmada, bu transformasiyaların qısa və orta müddətli proqnozları valyuta məzənnələri və ÜDM proqnozları ilə

müzakirə edilir. Qlobal dünyada son dərəcə mühüm yer tutan beynəlxalq əməkdaşlıq məsələsi sağlamlıq oxunda yeni bir açılışa getməlidir. Əvvəllər beynəlxalq miqyasda iqtisadi maraqlar, terror təhlükəsi və siyasi məsələlərdə əməkdaşlıq edən ölkələr indi səhiyyə sahəsində ümumi harmoniya və əməkdaşlıq çərçivəsində əməkdaşlıq etməlidirlər. Səhiyyə sahəsində əməkdaşlıq çərçivəsində milli və qlobal sağlamlıq risklərinə qarşı erkən xəbərdarlıq imkanlarının gücləndirilməsi, mümkün epidemik xəstəliklərə qarşı risk və böhran idarəetmə bacarıqlarının artırılması yolu ilə birgə proqramların yaradılması, beynəlxalq sağlamlıq qaydalarının nəzərdən keçirilməsi və tənzimlənməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir (sürətli aşkarlama və sürətli bildiriş üçün).

Nəticədə, Covid-19 epidemiyası XXI əsrin ən böyük qlobal epidemiyalarından biri kimi tarixə düşəcək. Bu epidemiya bizi kollektiv yaddaşımızda tarixi prosesdə baş verən epidemiyalara və bu epidemiyaların çoxşaxəli nəticələrinə bir daha nəzər salmağa məcbur edir. Çünki indini rəşional gözlə qiymətləndirmək, gələcəyə dair düzgün proqnozlar vermək üçün tarixdən alınacaq dərslər böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Ədəbiyyat

1. Gromyko, A.I.A. (2020a). The consequences of the pandemic for international relations. USA and Canada: economics, politics, culture. № 5, pp.71-77.
2. Gromyko, A.I.A. (2020b) Coronavirus as a factor in world politics. Scientific and analytical bulletin of the IE RAS. № 2, pp.4-13.
3. Duran, B. "G-20 leaders fail to provide hope for coronavirus response, financial crisis". SETA.
4. Dynkin, A.A., Telegina, E.A. (2020). Pandemic Shock and the Post-Crisis World. World Economy and International Relations. T. 64. № 8, pp.5-16.
5. Kholopov, A.V. (2021). Macroeconomic Policy at a Crossroads. World economy and international relations. 65(7), pp.5-15.
6. Dynkin, A., Telegina, E., Khalova, G. (2021). Prospects and challenges for international economic and energy cooperation after the COVID-19 pandemic. World economy and international relations, vol. 65. № 3, pp.5-10.
7. Baysallar, M. (2007). "Fövqəladə Hallarda DAS İdarəetmə Bioterrorizmi". 5-ci Milli Sterilizasiya Dezinfeksiya Konqresi, s.521-539.
8. Cevizci, S., Erginöz, E. (2008). "İnsan sağlamlığı və baytarlıq təcrübələri arasındakı əlaqə: Baytarlıq Xalq Sağlamlığı". İstanbul Universiteti Baytarlıq Fakültəsi Jurnalı, 34 (2), s.49-62.
9. Sechin, I.I. (2021). World Energy Alternatives: Transformational Trends and Risks. World economy and international relations, 65(10), pp.33-44.
10. Telegina, E., Khalova, G. (2020). World economy and energy at a turning point: the search for an alternative development model. World economy and international relations, vol. 64. № 3, pp.5-11.
11. Spartak, A.N., Frantsuzov, V.V. (2019). Modern trends and risks in the development of the world economy. Russian Foreign Economic Bulletin. № 4, pp.18-25.
12. Kostin, A.B. (2019). Analysis of crisis phenomena in the global economy. Proceedings of the St. Petersburg State University of Economics. № 2, pp.34-43.
13. Zagashvili, V.S. (2021). International Trade After the COVID-19 Pandemic. World economy and international relations. 65(10), pp.15-23.
14. <https://www.setav.org/en/g-20-leaders-fail-to-provide-hope-for-coronavirus-response-financial-crisis/>

Göndərilib: 01.10.2023

Qəbul edilib: 21.12.2023